

Türkiye Cümhuriyeti ile Macaristan Kırallığı arasında akid ve imza olunan konsolosluk mukavelesile merbutatının tasdikı hakkında kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilân: 27/XII/1939 - Sayı: 4395)

No.
3753

Kabul tarihi
20 - XII - 1939

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cümhuriyeti ile Macaristan Kırallığı arasında 18 haziran 1938 de Ankarada akid ve imza edilmiş olan konsolosluk mukavelesi ve merbutatı kabul ve tasdik edilmiştir.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun hükümlerini yürütmeye Hariciye vekili memumdur.

22 kânumuevvel 1939

**TÜRKİYE CÜMİURİYETİLE MACARİSTAN KIRALLIĞI ARASINDA
KONSOLOSLUK MUKAVELESİ**

Türkiye Cümhuriyeti ile Macaristan Kırallığı arasında Konsolosların kabullerine, imtiyaz ve salâhiyetlerine müteallik münasebatı, hukuku umumiyei düvel esasına ve mütekabiliyet kaidesine göre tanzim etmek arzusu ile mütchassis bulunan Ekselâns Türkiye Reisiçümhuru ve Altes Serenisim Macaristan Kırıl Naibi,

Bu hususta bir mukavele akdini kararlaştırmışlar ve murahhasları olarak :

Ekselâns Türkiye Reisiçümhuru

Hariciye Vekâleti Umumî Kâtibi Büyük Elçi Ekselâns Numan Menemencioğlunu,

Altes Serenisim Macaristan Kırıl Naibi,

Macaristanın Ankara Fevkalâde Murahhası ve Elçisi Zoltan De Mariassy'yi tayin etmişlerdir.

Müşarünileyhima, usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini yekdiğerine tebliğ ettikten sonra âtideki hususatı kararlaştırmışlardır :

Fasıl : I

Konsolosluk teşkilâtı

Madde — 1

Konsoloslar

1 - Yüksek Âkidlerden her biri kendi arazisinde diğér Tarafın başkonsolos, konsolos ve muavin - konsoloslarını kabul etmeği taahhüd eder. Bu memurlar meslekten veya fahrî olabilir.

2 - Bununla beraber Âkidlerden her biri kendi arazisinin bazı mevaki veya aksamında konsolosluklar tesisine müsaade etmemek hakkını muhafaza eder. Maahaza bu ihtirazî kayid diğér bilecümle Devletlere de şamil olmadıkça Âkidlerden biri hakkında tatbik edilemez.

3 - Meslekten olan konsoloslarla meslekten olan konsolosluk memurları daima kendilerini tayin

eden Devletin tebaasından olacaklardır. Bütün faaliyetlerini vazifelerinin ifasına hasredecekler ve binaenaleyh ikamet ettikleri memlekette ticaret, sanayi veya diğer kâr getirici işlerle meşgul olmayacaklardır.

4 - Fahrî konsolosların tayininden evvel diplomasi yolu ile daima diğer Âkid Tarafın muvafakati istihsal edilecektir.

Madde — 2

Exequatur

1 - Meslekten ve fahrî başkonsolos, konsolos ve muavin - konsoloslar buldukları memlekette cari teamül ve kaidelere göre müesses usuller dairesinde kabul edilip tanındıktan sonra memuriyetleri havzası dahilinde vazifelerini ifa edebileceklerdir.

2 - Tayin beratlarının tevdiî üzerine exequatur veya diğer kabul vesikasını bilâ tehhür ve bilâ harç alacaklardır ve mezkûr exequatur veya kabul vesikasının ibrazı üzerine vezaifi mevdularını ifa edebilmeleri ve sıfatı memuriyetlerine merbut imtiyaz ve muafiyetlerden istifade eylemeleri için icab eden tedbirler, havzai memuriyetleri dahilindeki memurini aidece derhal itihaz edilecektir.

3 - Şayed Yüksek Âkid Taraflardan biri, ahvali mahsusada, exequatur veya sair kabul vesikasının verilemeyeceği veya bunların geri alınması lâzım geldiği kanaatinde bulunursa, sebeplerini, esbabı takdiriyesi yalnız kendisine aid olmak üzere diğer Tarafa tebliğ edecek ve ikinci şıkda dahi bu tebliği, exequatur veya diğer kabul vesikasının geri alınmasından evvel yapacaktır.

Madde — 3

Konsolosluğun memuriyet havzası

1 - Her konsolosluğun memuriyet havzası konsolosları tayin edecek olan Yüksek Âkid Tarafa tesbit edilerek diğer Tarafa tebliğ olunacaktır. Evvelce tesbit edilmiş olan memuriyet havzalarında sonradan yapılacak tadilat için aynı suretle muamele ifa edilecektir.

2 - Havzai memuriyet sahaları, konsolosluk tesisine müsaade olunmayan mevkileri veya arazi aksamını ihtiva edemez.

Madde — 4

Manî zuhur eden konsolosların istihlâfı

1 - Başkonsolos, konsolos ve muavin - Konsolosların çıkan bir manileri, gaybubet veya vefatları halinde, konsolosluk vezaifini, mensub oldukları Yüksek Âkid Tarafa tesbit edilmiş olan sıra dahilinde, konsolosluğun diğer memurları vekâleten ifaya bihakkin salâhiyettar olacaklardır. Şu kadar ki, bunların resmî sıfatları evvelce salâhiyettar mahallî makamlara bildirilmiş bulunması şarttır.

2 - Usulü dairesinde evvelce haberdar edilmiş olan mahallî makamlar bunlara muzaheret ve sahabet gösterecekler ve vekâleten vazife ifa ettikleri müddet zarfında bu mukavele mucibince vazifesini gördükleri asıl memura tanınmış olan muafiyet, imtiyaz, masuniyet ve hürmetlerden istifade etmelerini temin edeceklerdir.

3 - Fahrî konsolosların manî zuhurunda veya gaybubet yahud vefatları halinde, diplomasi mümessiller bu manî zuhur eden veya gaybubet yahud vefat etmiş olan memurun yerine vazife görmek üzere evvelce mahallî İfükûmete resmî sıfatı bildirilmiş meslek memurlarından biri intihab olunmadığı takdirde üç ay müddeti geçmemek üzere bir memur tayin edebileceklerdir.

Madde — 5

Bir konsolosun kendisini istihlâf edecek bir memur bulunmaksızın vefatı halinde konsolosluk evrakına mühür vazı

1 - Meslekten veya fahrî Başkonsolos, konsolos ve muavin - Konsolosun, işini vekâleten görecek bir memur bulunmaksızın vefatı halinde mahallî makamlar dost bir Devlet konsolosluğunun mümessili ile müteveffayı tayin eden Yüksek Âkid Taraf tebaasından iki vatandaşın huzur ile dolaplarını hemen mühürlıyeceklerdir. Bu şerait temin edilmediği takdirde dahi, mahallî makamlar mühürlerin vazına tevessül eyleyeceklerdir. Mezkûr makamlar Hariciye nezareti vasıtasile müteveffa konsolosu tayin etmiş olan Devletin siyasî mümessiliğini hemen haberdar edecekler ve bu hususta tanzim edilen zabıt varakasının bir nüshasını göndereceklerdir.

2 - Mühürler ölen konsolosun halefinin veya konsolosluğun tâbi bulunduğu siyasî mümessillerin intihab edeceği diplomasi veya konsolosluk memurunun huzurunda mahallî makamlar tarafından fekkolunacaktır.

Fasıl : II

Konsolosluk memurlarının muafiyet, imtiyaz ve masuniyetleri

Madde — 6

Teşrifat merasimine iştirak

Yüksek Âkid Tarafların meslekten ve fahrî başkonsolos, konsolos ve muavin - konsolosları resmî vazifelerini ifa eyledikleri bileümle ahvalde ve tahsisen kendilerini tayin eden Hükûmeti temsil eyledikleri zaman resmî sıfatlarının icab ettirdiği merasimi teşrifatiyeye mazhar olacaklardır.

Madde — 7

Arma ve bayrak

1 - Yüksek Âkid Taraflara mensub meslekten ve fahrî başkonsolos, konsolos ve muavin - konsoloslar daire veya kaçırlarının bulunduğu binaya kendilerini tayin eden Devletin armasını havi levhayı . . . . . başkonsolosluğu, konsolosluğu veya muavin - konsolosluğu yazısını ilâve ederek vazedebileceklerdir.

2 - Mezkûr bina üzerine iki Devletin umumî merasim günlerinde kendilerini tayin eden Devletin bayrağını çekebileceklerdir.

Madde — 8

Konsolosluk evrakının masuniyeti

1 - Konsolosluk evrakı her zaman taarruzdan masun olacak ve mahallî makamat mezkûr evrakı teşkil eden kâğıd, vesika ve defterleri hiç bir bahane ile muayene ve musadere edemiyceklerdir.

2 - Bu kâğıd, vesika ve defterler, fahrî konsolosluk memurlarının şahıslarına veya yapabilecekleri ticaret ve sanayie müteallik defter, kâğıd ve vesikalardan tamamen ayrı bulundurulacaktır.

3 - Yüksek Âkid Taraflardan birinin konsolosuna veya konsolosluk memuruna, mahallî adli veya idarî makamat tarafından kâğıd, vesika ve defterlerin tevdi veya bunların ibrazı talebile müracaat vaki olup ta bu talebin icrasından imtina edildiği takdirde bu kabıl müşkülâtın diplomasi tarikile halli icab edeceğine göre haklarında zevci hiç bir tedbire tevessül olunamayacaktır.

Mali mahiyetteki muafiyetler

§ : 1

İstimval, şahsî mükellefiyet, askerî ibate

1 - Yüksek Âkid Taraflardan birinin meslekten olan başkonsolos, konsolos ve muavin - konsoloslarla konsolosluk diğer memurları, diğer Âkidin ülkesinde istimval, şahsî mükellefiyet ve askerî ibate mükellefiyetlerinden muaf olacaklardır.

2 - Bu muafiyet konsolosluk memurlarının mutasarrıf oldukları fakat konsoloshane hizmetine veya kendi ikametlerine tahsis edilmemiş olan gayrimenkullere şamil olmayacaktır. Fahrî konsoloslarla diğer fahrî memurlar munhasıran kağıtlara ve evraka tahsis edilmiş mahaller için istimval ve askerî ibate mükellefiyetinden muaf olacaklardır.

§ : 2

Vergiler

1 - Meslekten olan başkonsolos, konsolos ve muavin konsoloslarla konsolosluk diğer memurları gerek Devlet gerek diğer bir amme müessesesi tarafından mevzu vasıtasız vergilerden muaf olacaklardır.

2 - Bu muafiyet :

- a) Mukim oldukları Devlet ülkesinde gerek gayrimenkullerle bunlara mülhak istihkaklardan ve gerek istiğlâl mukabilinde verilen sermaye veya kâr getirici başka bir sanattan,
- b) Mukim bulunduğu Devlet dahilindeki emlak veyahud bunlara taallük eden haklardan,
- c) Mukim bulunan Devlet ülkesindeki bir işletmenin mütedavil sermayesinden alınan vergilere şamil değildir.

§ : : 3

Gümrük muafiyetleri

1 - İhdas edilecek olan konsolosluklara mensub oldukları Devlet tarafından Kağıtlaryada kullanılmak üzere gönderilecek olan ilk tesisat eşya ve edevat ile arma levhalarının, bayrakların, kayid defterlerinin, başlıklı kâğıtların, koçanlı defterlerin, pasaport, pul, resmî varakalarla diğer bileümle kalem malzemesinin gümrük resminden muaf imrarına müsaade edeceklerini Yüksek Âkid Taraflar teahhüd ederler.

2 — Meslekten olan başkonsolos, konsolos ve muavin konsoloslarla konsolosluk diğer memurları, memuriyetlerine ilk defa gelişlerinde birlikte aldıkları veya muvasalâtlerinden iki ay evvel ve altı ay sonra şahıslarına ve aileleri efradına aid olmak üzere getirdikleri mefruşat, melbusat, şahsî ve ev eşyasını, muayene ettirmek şartile gümrük resminden muaf idhal etmek hakkını haizdirler.

3 - Vazifelerinin hitamından itibaren de altı ay zarfında mukim buldukları memleketi terkederken gerek mobilye, gerek kendileri veya ailelerinin şahsî istimaline mahsus eşyayı beytiye için çıkış resimlerinden muaf olacaklardır.

4 - 2 ve 3 nü fıkralardaki muafiyet, istihlâk eşyasına tatbik olunamaz.

5 - Meslekten olan başkonsolos, konsolos ve muavin konsoloslarla diğer konsolosluk memurları, mukim oldukları Devlet mevzuatına göre tatbikedilen idhalât ve ihracat memnuiyeti rejimine tâbi dirler. Bununla beraber, 3 nü fıkrada musarraholan ve kendileri tarafından idhal edilmiş bulunan eşyayı tekrar ihraç edebilirler.

Madde — 10

İçtimaî sigorta

Meslekten olan başkonsolos, konsolos ve muavin konsoloslarla konsolosluk memurlarının istihdam ettikleri eşhas içtimaî sigorta hususunda prensib itibarile oturdukları memleketin kanun ve teamüllerine tâbi olacaklardır. Müstahdemin, konsolosu tayin eden Devlet tebaasından iseler, bunlar oturdukları Devlet ülkesinde cari malûliyet - ihtiyarlık - ölüm sigortaları mecburiyetine tâbi tutulamazlar.

Madde — 11

Adlî imtiyazlar

§ : 1

Vazifeleri hususunda kazaî muafiyet

Başkonsolos, konsolos, muavin - konsoloslarla meslekten olan diğer konsolosluk memurları, isimleri ifayı vazife ettikleri memleket Hükûmetine, usulü dairesinde, tebliğ edilmiş bulunmak kaydile, vazifelerini ifadan mütevellid hususlarda mahallî kazaya tâbi değildirler.

§ : 2

Mahallî mahkemelerin kazasına tebaiyet

Başkonsolos, konsolos, ve muavin - konsoloslarla diğer konsolosluk memurlar, gerek hukuk ve ticaret, gerek ceza davalarında, mahallî tebaa için mevzu şerait dairesinde buldukları memleket mahkemelerinin kazasına tâbi olacaklardır.

§ : 3

Tevkif

Hukuk veya ticaret davalarında, meslekten olan başkonsolos, konsolos ve muavin - konsoloslar ve konsolosluk memurlarına karşı gerek ihtiyatî tedbir olarak bunların zabita kuvvete celbine karar verilmez. Yukarıda zikredilen memurlar mahallî kanunlar mucibince, asgarî bir sene hapis cezasını istilzam eden bir cürüm mevzuahs olmadıkça kablelhüküm hapis veya tevkif edilmeyeceklerdir. Şayet bunlardan biri tevkif edilir veya hakkında başka suretle takibat yapılırsa memleketinin elçiliğine diğer Âkid Hükûmet tarafından derhal malûmat verilecektir.

§ : 4

Şahidlik

1 - Meslekten olan başkonsolos, konsolos ve muavin - konsolos ve konsolosluk memurları mukim buldukları Devletin adlî makamları tarafından tahrirî olarak resmen talep vukuunda, mezkûr makamlar önünde şahadet edeceklerdir. Bununla beraber kendilerini tayin eden Hükûmetin muvafakati olmaksızın, memuriyetlerinin ifasma temas eden vakıalar hakkında şahadetleri istenilemez.

2 - Meslekten olan bir konsolosun şahid sıfatile dinlenmesi icab edip te ya hastalıktan dolayı veyahud vazifesi icabı mahkeme huzuruna çıkması mümkün olmazsa, adlî memurlar, mumaileyhin ifadesini almak için ya ikametgâhına gidecekler veyahud memleket mevzuatının âmir bulunduğu şekillere tevfiikan tahrirî şahadetini talep edeceklerdir; bu son şıkta, yukarıda ismi geçen memur işbu talebe mümaşat edip kendisine bildirilen müddet zarfında memleketin adlî makamlarına imzasile resmî mührünü taşıyan tahrirî şahadetini isal edeceklerdir.

3 - Her hangi bir cezaî davada, ülkesinde mukimbulunulan Devlet mevzuatınca, meslekten olan kon-

solosun adlı bir makam huzuruna şahsan çıkması lâbüd olursa ve bu memurun istimar ikametgâhında yapılmazsa, konsolosun vazifesi icabı meşgul olması halinde adlı makam istievabın tarih ve saati hakkında kendisile anlaşacak, mümkün ise mumai Feyhi mukarrer tarihte gecikmeksizin istievab edip kendisinin bir an evvel gitmesine izin verecektir.

Fasıl : III

Konsolosluk memurlarının vezai fi

Madde — 12

Tebaanın himayesi

1 - Meslekten veya fahrî başkonsolos, konsolos ve muavin - konsoloslar kendilerini tayin eden Devlet tebaasının himaye ve beynelmilel hukuk ve teamüllere tevfikân mezkûr tebaanın hak ve menfaatlerini müdafaa edeceklerdir.

2 - Bu maksadla mumai Feyhim memuriyetleri havzasındaki makamlara müracaatla iki Yüksek Âkid arasında meri muahede ve mukavelelerin her türlü ihlâlinden yahud vatandaşların hukukuna her hangi bir şekilde taarruzdan dolayı şikâyetle bulunabileceklerdir.

3 - Konsoloslar memur oldukları vazifelerinin ifası hususunda buldukları memleketin memurini aidesi nezdinde en geniş yardım ve en hayırhah müzaheretini göreceklerdir.

Madde — 13

Evlenme

Başkonsolos, konsolos ve muavin - konsoloslar ve diğer konsolosluk memurları nikâh akdedemezler.

Madde — 14

Doğum ve ölüm vakalarının tescili

1 - Başkonsolos, konsolos ve muavin - konsoloslar, kendilerini tayin eden Yüksek Âkid Taraf lar tebaasının doğum ve ölüm vakalarını Devletlerinin kanun ve nizamlarına uygun olarak tescil etmek hakkını haiz olacaklardır.

2 - Bu hüküm yerli kanunlara göre eşası hususiyeye tahmil edilmiş olan doğum ve ölüm vakalarının mahallî memurlara bildirilmesi mükellefiyetini kaldırmaz.

Madde — 15

Medenî hal vesaikinin tevdi

1 - Yüksek Âkid Taraf lardan her biri diğer Taraf tebaasının ahvali medeniye vukuatından doğum, evlenme ve ölümlerine müteallik ilmühaber suretlerinin mütekabilen, harçsız ve diplomasi tarihi veya konsolosluk vasıtasile resen ve bilâteahhür irsalini taahhüd eder.

2 - Maamafih bu hüküm Türkiye hakkında yalnız evlenme ve ölüm vakalarında tatbik olacaktır. Doğuma müteallik ilmühaber suretlerinin Türkiye tarafından tevdi ancak ecnebilerin medenî hallerinin tesciline müteallik kanunun meriyet mevkiine vazından sonra yapılacaktır.

3 - Yukarıda zikrolunan suretler, icabında resmî bir maksadla istenildiği takdirde bunlar bu maddede derpiş edilen şekilde ücretsiz olarak verilecektir.

Madde — 16

Pasaport ve diğer vesikalar

1 - Başkonsolos, konsolos, muavin - konsolos ve meslekten olan diğer konsolosluk memurları ile fahrî konsoloslar kendilerini tayin eden Devlet tarafından mezun oldukları takdirde o Devlet tebaasına pasaport vermek ve ecebilerin pasaportlarını vize etmek hakkını haiz olacaklardır.

2 - Kendilerini tayin eden Devlet mevzuatı dahilinde her türlü resmî vesikayı vermeye de salâhiyettar olacaklardır.

3 - Başkonsolos, konsolos ve muavin - konsoloslar ve meslekten olan diğer konsolosluk memurları kendi Devletleri tabiiyetindeki kura efradının askerî hizmet ve sıhî muayenelerine aid bileümle muamelâtı yapmak salâhiyetini haiz olacaklardır.

Madde — 17

Vesaikin tahrir, tasdik ve tercümesi

1 - Başkonsolos, konsolos, muavin - konsoloslarla meslekten olan diğer konsolosluk memurları, kendilerini tayin eden Devletin mevzuatı kanuniyesine göre mezun oldukları takdirde vesaik tanzim, tasdik ve tercüme ve bunların suret, hulâsa ve tercümelerini tasdika hakları olacaktır.

2 - Bununla beraber mevzubahs konsolosluk memurları tarafından memur oldukları Devlet ülkesinde tanzim, tasdik veya tercüme edilip mühürle tahtim olunan vesaik ile bu vesaikin mu-saddak suret, hulâsa veya tercümeleri, aşağıdaki fıkranın a - g kısmında gösterilen ahvale munhasır olmak şartile bu Devlet memurini resmîyesi tarafından tanzim, tasdik, tercüme veya tevsik edilmiş gibi sahih ve muteber ve ihticaca salih addedilecektir. İhticaca salih, muteber ve sahih olmak sıfatları bu hukukî vesikalarm eşkâli haricîyelerine aid olup müeddasma veya tesiratına matuf değildir.

3 - Başkonsolos, konsolos, muavin - Konsoloslarla meslekten olan diğer konsolosluk memurları Devletlerinin mevzuatı kanuniyesile mezun oldukları takdirde hassaten aşağıdaki hakları haiz olacaklardır:

a) Devletleri tebaasının (Meselâ tüccar, gemi kapdanı, mürettebat ve yolcularının) vaki olabilecek ifadelerini almak,

b) Devletleri tebaasının vasiyetnamelerini kabul etmek,

c) Gemilerin satılmasına, gemi üzerine deniz ödücüne, terhine ve taife kaydına müteallik mukavelelerle seyrisefaine müteallik bilcümle mukavelâtı tanzim ve kayda ve Âkid Taraflardan biri konsolosun mensub olduğu Devlet tebaasından olmak şartile gemilerin alın mukavelelerini tescil etmek,

d) Mensub oldukları Devlet tebaası arasında veya bununla diğer bir Devletin tebaası arasında münakid her türlü mukavele tanzim veya kabul etmek,

e) Munhasıran kendisini tayin eden Devlet ülkesinde kâin emval veyahud orada görülecek veya yapılacak işler hakkında âkidlerin ve alâkadarların tabiiyeti nazarı dikkate alınmaksızın bunlar tarafından tanzim olunacak veya bunlardan sadır olacak vesaik ve mukaveleleri kabul ve tanzim etmek,

f) Mensub oldukları Devlet tebaasının imzalarile yukarıda (c) ilâ (e) fıkralarında gösterilen vesaik üzerindeki herhangi bir kimsenin imzalarını tasdik etmek,

g) Mensub oldukları Devlet makamatından sadır olan her nevi evrak ve vesaiki tasdik ve tercüme etmek.

4 - Yukarıda bahsi geçen senedler yahud bilcümle diğer vesaik, memurun bulunduğu Devlet ülkesinde yapılacak işlere taallük ettikleri takdirde bu Devletin kanunlarile mevzu damga resimlerine ve diğer harçlara ve bu mevzuatın tayin ettiği eşkâli kanuniyeye tâbi olacaklardır.

5 - Âkidlerin konsoloshanelerinden birinin kançilâryasında tescil edilmiş olan bir varakanın veyahud yukarıda yazılı suret, hulâsa ve tercümelerin sıhhat veya mutabakatından şüphe hâsil olduğu

takdirde bunların asılları ile mukabelesini talep edecek olan alâkadarın bu talebi reddedilmeyecek ve mumaileyh lüzum görürse işbu muamelenin ierasında hazır bulunabilecektir.

Madde — 18

Veraset

Yüksek Âkid Taraflardan birinin, diğer Taraf ülkesinde bulunan tebaasma aid ve menkul muhalefata taallük eden hususlarda, müteveffanın tâbi olduğu Devletin başkonsolos, konsolos ve muavin - konsolosları, millî kanunlarıyla mezun bulundukarı takdirde atideki salâhiyetleri haiz olacaklardır:

§ : 1

Konsolosa ihbar

1 - Yüksek Âkid Taraflardan birinin tebaası ölür ve diğerinin ülkesinde metrukât bırakırsa mahallî memurin, müteveffanın tâbi olduğu Devlet konsolosuna hemen keyfiyeti ihbarla mükellef olacak ve aynı zamanda veresenin isim ve adresleriyle vasiyetname mevduiyeti hakkında bilgilerini ve muhalefatın muhafazası zmnında aldıkları tedbirleri izah edeceklerdir. Bu tebliğe, vefat hâdisesi konsolosun ikamet eylediği ülkede vuku bulmuş ise, ve mümkünse harçsız ölüm ilmühaberi veya mahallî kanun müsaid ise, ölüm mazbatasının musaddak sureti ilâve edilecektir.

2 - Konsolos, her vaka hakkında daha mufassal malûmat talebine salâhiyettar olup mahallî memurin de bunları imkân dairesinde temin edeceklerdir.

3 - Müteveffanın tâbi olduğu Devlet konsolosu, vefat hâdisesinden mahallî makamattan önce haberdar olduğu takdirde keyfiyeti bunlara bildirecek ve bu hususa müteallik bileümle malûmatı ita edecektir.

§ : 2

Menkul muhalefatın muhafazasına aid tedbirler

1 - Bir Türk vatandaşı tarafından Macaristanda, veya bir Macar tebaası tarafından Türkiyede bırakılan menkul emval hakkında konsolos ve mahallî memurin müştereken hareketle mükellef bulunacaklarına nazaran muhalefata dahil bütün menkulâtı muhafaza ve hüsnü idare için, muktazi her tedbiri almağa, bunların müfredat cedvelini tanzimve icabında menkulâtı mühürlemeğe veya emin bir mahalle yerleştirmek için talimat vermeğe yahud da muhalefatı idare etmek üzere itimada şayan birini tayine mecburdurlar.

2 - Gecikmekte bir tehlike varsa, konsolos veya mahallî memurin yukarıki muamelâtı yalnızca ifa etmeğe hakkı olacak ve hazır bulunmayan tarafa aynı muameleyi ikmal etmesi için hemen keyfiyeti bildirecektir.

§ : 3

Salâhiyettar merci ve tatbik edilecek kanun

1 - Menkul muhalefatta veraset veya hibeden mütevellid bütün ihtilâflar, müteveffanın tâbi olduğu Devlet mahkemelerinde ve bu Devlet kanunlarına göre halledilecektir.

2 - Diğer taraftan, menkul muhalefatda veraset ve hibeden gayri bir sebepten çıkan bütün ihtilâflar muhalefatın bulunduğu ülkedeki Devlet mahkiminde ve bu Devletin kanunlarına göre tesviye olunacaktır.

3 - Gayrimenkule müteallik bütün ihtilâflar, veraset ve hibeden tehassül etse dahi, gayrimenkulün bulunduğu ülkedeki Devlet mahkemelerinde ve o Devletin kanunlarına göre hal ve fasledilecektir.

§ : 4

Menkul muhalefatın teslimi

1 - Aşağıdaki fıkralarda gösterilen istisnalar haricinde müteveffanın menkul muhalefatı, mahallî memurin tarafından fıkra 2 de zikredilen tedbirlerin ittihazını müteakib, müteveffanın tâbi bulunduğu Devlet konsolosuna teslim edilecektir.

2 - Konsolos, hususî eşhasın veya mahallî makamatin vaziüyed buldukları bütün menkul muhalefatı müteveffanın bizzat yapabileceği iade ve istirdad talepleri gibi istemek ve tesellüm etmek hakkını haiz olacaktır. konsolos, mirasçılarm menfaatlerini muhafaza veya bu maksadla fasıl 2 fıkra 1 de derpiş edildiği gibi bir mutemed tayin etmeğe mecburdur.

3 - Eğer verese, veya lehlerine vasiyet edilen kimseler yahud dayinlerden bazıları menkul muhalefatın bulunduğu Devlet tabiiyetinde veya o Devlet ülkesinde ikamet etmekte iseler müteveffanın ölümü tarihinden itibaren beş ay zarfında talep etmeleri şartile muhalefatın tamamı yahud kifayet edecek mikdarı, müddeaları hakkında karar ittihazına kadar, mahallî makamata tarafından alınulabilecektir. Mahallî makam, mirasçılmak ve verese ile alacaklıları davet etmek için memleketin adâtına ve mevzuatı kanuniyesine tevfiikan, muktazi ilânları yapacak ve keyfiyeti konsolosa bildirecektir. Konsolos da, kendi tarafından, icabeden ilân ve ihtarda bulunabilecektir.

4 - Menkul muhalefat, bütün veresenin mirasın açıldığı Devlet dahilinde ikametleri ve bunların ekseriyetinin bundan evvelki fıkraya göre tesbit edilen müddet zarfında müracaatları halinde, konsoloslara teslim edilmez.

5 - Bu takdirde, mahallî makam müteveffanın tâbi olduğu Devlet kanununu işin esasına tatbik etmeğe salâhiyettar olur.

§ : 5

Terekenin matlub kısmı üzerinde konsolusun tasarruf hakkı

1 - Konsolos, mahkeme masarifatile konsolosluk resim ve harçlarını, mahallî makamata verilecek ücretleri, müteveffanın son hastalık ve cenaze masraflarını, hizmetci aylıklarını ve son altı aylık icar bedellerini ve icabı halinde müteveffanın ailesi efradının iâşe ve ibatesine aid masrafları ödemek için, muhalefata aid matlubat içinden münasib bir meblâğı hemen ayırıp almakla mükelleftir.

2 - Konsolos, menkul emvalden bozulmağa istidadı olanları ve muhafazası mühim masrafı istilzam edenleri mahallî kanun veya âdetlerle muayyen merasim dahilinde müzayede suretile satabilir.

3 - Konsolos, mukim olduğu memleket tebaası veya sekencesinin mirasa dahil eşya üzerindeki muhik iddiaları ve ülkesinde bulunduğu Devletin de vergi ve malî matlubatı tatmin ve eda edilmedikçe, bu eşyayı harice göndermek hakkını haiz **değildir**.

4 - Birinci ve üçüncü fıkralarda tadad edilen hususat, memleketin mevzuatı kanuniyesine göre imtiyazlı alacak ve iddiaların tesviye ve tatminin detakib edilecek tercih sırasını ihlâl edemez.

5 - Yüksek Âkidlerden birinin tebaası tarafından diğerinin ülkesinde terkedilmiş olan muhalefat malî mükellefiyet noktasından, mahallî tebaa muhalefatının tâbi olduğu vergilerin aynına tâbidir.

§ : 6

Vekili kanunî sıfatı

1 - Mirasın açılması, idaresi ve tesviyesinden mütevellid her meselede konsolos, kendisini tayin eden Devletin tebaasından gaib, mahcur ve küçük olan verese, başka vekil tayin etmedikleri takdir-

de, mahallî makamat önünde bihakkin temsile salâhiyetli olacak ve hususî bir vekâletname ile isbata mecbur kalmaksızın kendisi mezkûr makamlar tarafından tereke vekili olarak tanılacaktır. Ancak hak sahipleri şahsen isbatı vücud ettikleri veya bilvekalâ temsil edildikleri andan itibaren konsolosun müdahalesi mesmu olmayacaktır. Konsolos, veresenin veya terekenin kanunî vekili sıfatile, ikamet ettiği Devlet ülkesindeki umumî ahkâm ve kavaide tâbidir.

2 - Muhallefatın vekili sıfatile konsolos, mukimolduğu memleket makamı önünde verasete aid işlerden dolayı şahsan muateb olmayacaktır.

3 - Konsolos, kendisini tayin eden Devletin tebaasından olan vârislerle mevhubünleherin, müteveffa aynı tabiiyeti haiz olmasa dahi vekili kanunisi olarak tanılacaktır.

§ : 7

Konsolosun gemicilerle seyyahların muhallefatına aid salâhiyetleri

1 - Yüksek Âkid Tarflardan birinin tebaası olup diğer tarafın ülkesinde veya Taraflardan birinin bayrağını hâmil gemide iken konsolosluk havzasında vefat eden gemicilerle yolcuların veya diğer seyyahların muhallefatına gelince: Konsolos müstakillen bu metrukâtın müfredat defterini tanzim edecek ve müteveffanın maaş ve ücretile kıymetli evrakına ve diğer eşya ve emvaline vazıyed ederek terekenin muhafaza ve tasfiyesine müteallik muamelâtı ifa için icabeden resmî teşebbüslerde bulunacaktır.

2 - Yukarıdaki fıkrada derpiş edilen ahvalde, Konsolos; muhallefattaki paralardan borçları ve ödemesi lâzımgelen harçları tediye ile mükellef olacaktır.

Madde — 19

Vesayet ve kayyumluk

§ : I

Konsolosa îhbar

Memuren bulunduğu memleket ülkesinde başkonsolos, konsolos ve muavin - konsolosu tayin eden Devlet tebaasından biri hakkında vesayet veya kayyumluk tesisine ihtiyaç gösterecek bir vaziyet hâdis olduğu takdirde mahallî makamat keyfiyeti bilâteahhür konsolosa haber vereceklerdir.

§ : 2

Kanunî mevzuat ve salâhiyet

Vesayet ve kayyumluk tesis, idare ve nezareti buna tâbi olan kimsenin mensub bulunduğu Devlet kanununa nazaran yapılacak, mukarrerat ittihazı da konsolosu tayin eden Devlet ülkesindeki memurini müteallikasına aid bulunacaktır.

§ : 3

Vesayet ve kayyumlüğün şümülü

1 - 2 nei bende tevfiikan tesis edilmiş olan vesayet ve kayyumlüğün hükümleri diğer Âkid Taraf arazisinde bulunan küçük veya maheurun şahsına ve emvaline bihakkin şamildir.

2 - Konsolosun memuren bulunduğu ülkede kâin emvali gayrimenkuleye aid olup vasi ve kayyum tarafından ittihaz olunan mukarrerat ancak bu memleketin salâhiyettar makamının muvafakatile muteberdir. Yalnız bu muvafakat zarureti kendi mevzuatı ile evvelce derpiş edilmiş olmayacaktır.

§ : 4

Konsolosun muvakkat vasi veya kayyum sıfatı

Küçük veya maheur için milli kanuna göre salâhiyetli makamlar tarafından vesayet veya kayyumluk tesisine muktazi müddet zarfında konsolos vasi veya kayyum vazifesini muvakkaten ifa edebilecektir.

§ : 5

Vesayet makamları tarafından alınacak muvakkat tedbirler

İkinci bende tevfikân veya müstacel ahvalde mahallî makamat vesayet veya kayyumluğun tesisine intizaren, küçük ve maheurun şahıs ve emvalinin emniyetini temin için lâzımgelen tedabiri ittihaz edebilecektir.

§ : 6

Verilen salâhiyet

1 — Yüksek Âkid Taraflardan birinin vesayet makamları, ahvali medeniye mesaili üzerinde karar vermek salâhiyeti hariç olmak üzere, (meselâ bazı işlerin rüyeti, emvalin veya bir kısmının idaresi gibi) kendilerine teffiz edilmiş olan işleri, küçük veya maheurun daimî ikametgâhının yahud menkul ve gayrimenkul emvalinin kâin bulunduğu mmtakadaki diğer Âkid Tarafın vesayet makamına verebileceklerdir.

2 - İşbu makam bu takdirde kendi milli kanunlarının hükümlerini tatbik edeceklerdir.

3 - Teveih olunan böyle salâhiyetle hareket eden vesayet makamlarının kesbi katiyet etmiş olan kararları diğer Âkid Taraf arazisinde başka merasime tâbi olmadan muteber addolunacaktır.

4 - Diğer Âkid Tarafın vesayet makamı teveih olunan salâhiyeti kabul veya reddettiğini bildirecektir.

Madde — 20

Seyrisefain

Konsolosun seyrisefaine müteallik vazifeleri bu maddeyi takib eden aşağıdaki bendlerde mu-sarrâh hususata hasredilecek ve bir veçhile başka vukuat ve muamelâta teşmil edilmeyecektir.

§ : 1

Millî gemilerin himayesi

1 - Başkonsolos, konsolos ve muavin - konsoloslar, liman nizamâtına riayet şartile, kendilerini tayin eden Devletin millî bayrağını taşıyan gemilerin limana girişini ve sevk muamelesini kolaylaştırmak için müdahale edebilecekler ve havzalarına dahil sulardaki tevakkufları esnasında bu gemilere müzaherette bulunabileceklerdir.

2 - Bu maksadla, serbest pratika verilmesini müteakib, gemilere bizzat gidecek ve mümessil gönderebilecekler, tayfayı istievab, gemi evrakını tedkik, gemi adamlarının ve yolcuların seyahat, mevrid ve yol hâdiselerine dair yapacakları beyanatı istima ve manifestoları tanzim edebileceklerdir.

3 - Bu maddede zikredilen «gemi adamları» tabiri, kaptan, zabitler, gemiciler, ateşçiler ve gemide müstahdem bütün diğer kimselere şamildir.

§ : 2

Gemilerde intizamı dahilinin muhafazası

1 — Başkonsolos, konsolos ve muavin - konsoloslar millî bayraklarını taşıyan ticaret gemilerinde intizamı dahilinin muhafazası ile munhasıran mükellef olacaklardır. Kendilerini tayin eden Devlet kânunlarının müsaadesi dahilinde bu gemilerin kaptan, zabıt ve gemicileri arasında zuhur edecek her türlü ihtilâfları ve tahsisen ücurata ve akdedilen müteakbil taahhüdlerin ifasına müteallik olmaları bizzat hal ve fasledeceklerdir.

2 - Gemide hâdis olan intizamsızlıklar, karada veya limanda umumî asayîşi ihlâl eden bir mahiyet aldığı veya mahallî Hükûmet tebaasından olan yahud gemi adamlarından olmayan kimselerin işti-rakleri görüldüğü takdirde mahallî makamat işe müdahale edebileceklerdir.

3 - Ahvali sairede ve talep vukuunda makamatı mezkûre konsoloslara vazifelerinin ifasını kolay-laştırmak maksadile müzaheretle bulunmakla iktifa edeceklerdir.

§ : 3

Gemi kaçaklarını tevkif hakkı

1 - Başkonsolos, konsolos ve muavin - konsoloslar kendilerini tayin eden Devletin bayrağını taşıyan geminin mürettebatından olup diğer Devletin sularında gemiden firar etmiş olan her şahsı gemiye iade yahud memleketine sevk için tevkif ettirebileceklerdir.

2 - Bunu temin için alâkadâr mahallî memurine tahriren müracaatla gemi defterlerini yahud tayfa cedvellerini veya bunların musaddak suretlerini ibraz ederek iadesi talep edilen eşhasın fiilhakika gemi mürettebatından bulduklarının isbat edilmesi lâzım gelir.

3 - Doğruluğu sabit olan bu talep üzerine firarilerin teslimi, 6 ve 7 nei fıkralardaki kaydı ihtira-ziden başka sebeplerle, reddedilemeyecektir.

4 — Bundan başka, firarilerin taharri ve tevkifi için konsoloslara her türlü yardım ve müzaheret-te bulunulacak ve memurini aidesine yapılacak tahrirî talep üzerine masarifi konsolosa aid olmak şartile firarilerin gemiye iadelerine veya memleketlerine gönderilmeleri için bir fırsat zuhuruna inti-zaren mevkuf tutulacaklardır. Şu kadar ki tevkif olundukları günden itibaren iki ay zarfında bu sevk imkânı tahakkuk etmediği veya mevküflük masrafı muntazaman tediye edilmediği takdirde konsolosa üç gün evvel haber verilmek suretile bu firariler serbest bırakılacaklardır. Kaçaklar, bu takdirde aynı sebep ve bahane ile yeniden tevkif edilemezler.

5 — Konsolos bulunmayan mahallerde kaptan veyahud gemiye kumanda eden kimse tarafından, bu madde ahkâmı dairesinde, firarilerin iadesi talebile memurini mahalliyeye müracaat olunabilir.

6 — Firariler takibi, memurini mahalliyenin salâhiyeti dahiline giren bir cürüm işledikleri takdirde bu babda hüküm istihsal ve ceza tamamen infaz olununcuya kadar memurini mezkûre emri teslimi tehir edebileceklerdir.

7 — Konsolosun nezdinde bulunduğu memleket tebaasından olan firariler hakkında bu madde hükümleri cari olmyacaktır.

§ : 4

Hasaratı bahriyenin hal şekli

Gemi mücehhezleri, hamule sahipleri ve sigortacılar arasında aksine hüküm ve karar bulunmadık-ca Yüksek Âkidler sancağını taşıyan sefaînin denizde maruz kalacakları avaryalar - ister gemiler bilâ ihtiyar iki taraf limanlarına girsin, ister buralarda mecburî tevakkuf halinde bulunsun - limanı havzai memuriyeti dahilinde sayan konsolos tarafından hal ve tesviye olunacaktır. Konsolosun ül-kesinde vazife gördüğü memleket veya üçüncü bir Devlet tebaasının avaryalarda menfaatleri bulun-duğu ve bunu fasl için bütün alâkadârlar arasında hüsnü rızalarile bir anlaşma husule gelemediği takdirde hasaratı bahriyenin hal ve tesviyesi memurini mahalliyeye aid olacaktır.

§ : 5

Bahrî kazalar

1 - Yüksek Âkidlerden birinin sancağını hâmi bir gemi diğer Taraf sahilinde batır veya karaya düşerse, memurini mahalliye, alâkadar konsolosu hemen haberdar edeceklerdir.

2 - Batan veya karaya düşen gemilerin tahliyesine müteallik ameliyat, mevzuatı mahalliye göre icra ve geminin mensub olduğu konsolos tarafından idare edilecektir. Memurini mahalliye bu baddaki müdahalesi, munhasıren konsoloslar veya mümessillerine müzaheret, intizamı muhafaza, gemi adamlarından olmayan tahlisiyecilerin menfaatlerini siyanet ve eşyanın idhal ve ihracında mevzuatın tatbikini teminden ibaret olacaktır.

3 - Konsolosların veya mümessillerinin gaybubetinde ve bunların muvaseletlerine kadar memurini mahalliye kazadan kurtarılan eşhas ve eşyanın himaye ve muhafazası zımında icabeden bütün tedbirleri ittihaz etmekle mükellef olacaklardır.

4 - Memurini mahalliye bu gibi ahvalde vaki olacak müdahaleleri millî gemilerden müsamil vaziyetlerde tahsil olunan harçlardan başka bir resim istifasını icab ettirmeyecektir. Mafih tahliye ameliyatının ve kurtarılan mevaddın emri muhafazasının istilzam edeceği masraflar tamamen tediyeye olunacaktır.

5 - Kazayı bahriye uğrayan gemilerin tabiiyeti meşkûk olduğu takdirde bu maddede musarrah vezaifi ifaya memurini mahalliye salâhiyetli olacaktır.

6 - Kurtarılan emtia ve eşya memlekete idhal edilmediği takdirde gümrük resmine tâbi tutulmayacaktır.

Fasıl : 4*Ahkâmı umumiye***Madde — 21****Konsolosluk umurunu tedvire memur elçilik memuru**

Hukuku düvel kavaidine tevfikân kendilerine bahşedilmiş olan diplomasi imtiyaz ve muafiyetlere hâlel gelmemek üzere konsolosluk umurunu tedvire memur sefaret memurlarına da 2 ve 3 nû fasıllar ahkâmı tatbik olunacaktır.

Madde — 22**Hukuku düvel prensibleri rejimi**

Bu mukavelenin hükümlerinin derpiş ve tanzim etmemiş olduğu hallerde, hukuku düvel prensiplerine tevfikân hareket edeceklerini Yüksek Âkidler kararlaştırmışlardır.

Madde — 23**En ziyade mazharı müsaaade millet kaydı**

1 - Yüksek Âkid Taraflardan her birinin başkonsolos, konsolos ve muavin - konsolosları ile meslekden olan diğer konsolosluk memurları ve fahrî konsolosları diğerinin ülkesinde üçüncü bir Devletin aynı sıfat ve dereceyi haiz memurlarına vazifelerinin devamınca tanınmış olan salâhiyetler ile bahşedilmiş ve edilecek olan imtiyazat, muafiyet ve masuniyetlerden istifade edeceklerdir.

2 - Aneak şurası mukarrerdir ki, Yüksek Âkidlerden hiç biri diğer Taraf konsolosluk memurlarına tanıdığından başka veya daha geniş muafiyet, imtiyaz, masuniyet ve salâhiyeti kendi konsolo-

losluk memurları lehine istemek için en ziyade mazharı müsaade millet kaydinden mütevellid istifade hakkını ileri süremiyecektir.

Fısl : 5

Nihaî ahkâm

Madde — 24

Tasdik

İşbu mukavele tasdik edilecek ve tasdiknameler sürati mümkün ile Budapeştede teati olunacaktır.

Madde — 25

Mukavelenamenin meriyeti ve müddeti

1 - İşbu mukavelenamenin üç sene müddeti olacak ve tasdiknamelerin teatisinin doksanıncı günü meriyete girecektir.

2 - Maamafih, bu müddetin inkızasından altı ay evvel feshedilmediği takdirde mukavele zmnî temdid tarikile gayrimuayyen bir müddet için temdid edilmiş addolunacaktır. Bu takdirde mukavelename, ihbar tarihinden itibaren altı ay daha meri kalmak şartile her zaman feshedilebilecektir.

Balâzaki mevaddı tasdikan iki Taraf murahhasları imza ve mühürlerini vazetmişlerdir.

İki aslî nüsha olarak 18 haziran 1938 tarihinde Ankarada akdedilmiştir.

Numan Menemencioğlu
Zoltan de Mariassy

NİHAİ PROTOKOL

İşbu mukavele imza edileceği sırada iki Yüksek Âkid Taraf murahhasları âtideki hususatı kararlaştırmışlardır:

Madde 9 § 2 ye ilâve

9 neu maddenin 2 nei fıkrasının birinci bendinde muharrer muafiyetlere, kanalizasyon ve su yolu resmi gibi amme hizmetleri mukabili alman rüsum dahil değildir.

Madde 13 e ilâve

13 neu maddede münderiç ahkâm diplomatik mümessillerin evlenme akidleri icra edebilecekleri şekilde tefsir edilemiyecektir.

Madde 20 ye ilâve

Seyrisefaine müteallik ahkâm nehirlerde yapılan seferlere tatbik edilemez.

İşbu maddenin hükümleri, Türk gemilerini farklı muameleye tâbi tutan her hangi bir hüküm ihtiva etmemek şartile beynelmilel nehirlerde meri umumî ve hususî ahkâmı değıştirmeyecektir.

İşbu protokol bu gün imza edilen konsolosluk mukavelesinin metnine dahil olup konsolosluk mukavelesile aynı zamanda tasdik edilerek meriyete girecektir.

İki aslı nüsha olarak 18 haziran 1938 tarihinde Ankarada akdedilmiştir.

Numan Menemencioğlu
Zoltan de Mariassy

<i>Cumhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	<i>21 - XII - 1939 ve 1/242</i>
<i>Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhur Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	<i>22 - XII - 1939 ve 4/1650</i>
<i>Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları</i>	:	<i>Cild Sayfa</i>
	:	<i>5 38</i>
	:	<i>7 38,44,78,83,93:96</i>